

CERİDEİ

HAVADİS

Sahibi: Ahmet Fethi Uzkan

Ağustos
30
Pazar
1936

Fiatı 100 para

"Ceridei havadis in yeni adı,

SAADET

1 - Teşrinî evvel Perşembe günü çıkacaktır.

SAADET

Türkiyenin en doğru havadis, fikir ve köylü gazetesidir.

Türk ulusuna büyük kurtuluş bayramını candan kutlularız.

On dört yıl evvel bugün

Türk milleti bir mucize yaratmıştı. Bu mucizeyi hatırlayan Atatürke minnet ve hürmetlerimizi ifade edecek kelime bulamıyoruz.

«Senin hakkında okuduk, işittik, söyledik ve yazdık. Ümrümüz sona eriyor, biz senin halâ vâsinin yaşatayız.»
Iran Şairi Şirazî: Sadi

Atatürk

Yunan orduları Türkün Anadolu'daki topraklarını gasbetmeğe çalışıyor, dedelerimizin sürdüğü ve hayat ektiği toprakların üstündeki mazlum halk müebbeden söndürülmek için tutuşturulmuş ocakların, kulübelerin kuytu ve karanlık köşelerinde can veriyorlardı. Bağran, yardım isteyen ağzımla ağlayan gözlere toprak dolmuştu.

Mucizeler yaratan Türk, bu kara ve acı günleri, ve bu kara ve acı günlerin matemlerini, mihnetlerini, hüsrân ve elemelerini unutmadi, acıyı bir çocuk gibi göğsünde büyüttü. Her zulmu, her kahrı, her felâketi, yabancı düşmanlarla, içerideki düşmanların melanetlerini hazmeder gibi göründü. Fakat, bu acıların, bu kötü günlerin in-

şte on dört yıl evvel bu gün, 30 Ağustos başkumandanlık savaşında kazanılan büyük zafer, acı geçen, hakkı verilmeğe istenmeyen bir ulusun çektiği acıların intikamını almak, hakkını tanımak için, bir kaplan savletile düşmanlarına hücum edip, onlara nefes aldırmadan kovaladığı ve imha ettiği çok büyük bir günün yıl dönümüdür.

30 Ağustos Türkün cihan tarihinde en şerefli, en yüce sayılayı işgal eden büyük zaferlerden biridir.

Türk ordusu bu gün, top ve tüfek yerine, yalnız bir kaya gibi, göğsünü gererek, yalnız iman, yalnız kahramanlık, yalnız iradesile ileri atılarak, dâhî başkumandanın idaresi altında dünyavî hayretlere düşüren en büyük

inde serbest ve müstakbel bir devlet olduğunu tastik eden büyük Lozanı kazandı.

Bu zaferleri hatırlarken, başkumandan Mustafa Kemal'den, kadımları ve çocuklarıyla o gün turnaklarını mazer yerine kullanmak için dikilen ve daima ileri atılan bütün millete, bütün ordu efradına kadar bütün kumanda heyetine, zabıtlere, kahraman Mehmetçiklere ve bütün kuvveti hazırlayan büyük Türk ulusuna karşı minnetimizi ve hayranlığımızı arz ederiz.

Ve ey düşmanların melunane yağdırdıkları ateş ve ölüm tufanlarına çıplak göğüslerini açan istiklâl savaşının hiçbir zaman ölmeyen şehitleri.

İki kere dahi

Lozaznın halikı İsmet İnönü Türk ulusunun ölmez kahramanlarındandır. Onun yapıcılık ve başarıcılık haslatları sayesinde gelecek nesiller modern bir Türkiye bulacaklardır.

İsmet İnönü

Atatürk inkılabının tarihini yazacak müverrihin heyecan ve heyretle önmünde duracağı adların en başta gelenlerinden birisi de:

İsmet İnönüdür. Her kavim gibi Türklerin de kahramanları vardır. Bu kahramanlardan bir kısmı savaş meydanlarında şehane döğüşerek ölmez sırasına geçmiştir. Diğer bir kısmı ise muzafferiyetini sevinçle, felâketlerini ağlamakla karşılayarak Türk ruhunu zenginleştirmiştir. Bu saydığımız hasletleri nefsinde fazlasile toplamış bir insan sıfatı ile, İsmet İnönü adı yüz yıllarca yaşayacaktır. Çünkü, İsmet İnönü yalnız Türk milletinin en mutena vasıflarını cami olmakla kalmamış, zaman tarihinde pek muzafferane bir eser bira-

İnönünün büyük halikı, askerî cephe-deki dehasını bu ölmez eserî muvafakiyetle göstermiş, askerî dehasına, bütün dünyayı hayran bırakmıştır. Lozan muvaffakiyeti ise siyasi dehasının ölmez eserlerindedir.

Karlayl, (Ayin ve kahramanlar ayını) adlı eserinde, büyük kahramanlardan bahsederken diyor ki:

«Siyasi cepheye muvaffakiyet göstermek, adını ölmez sırasına koymak hiç şüphesiz büyük bir hünerdir. Fakat, bu muvaffakiyeti askerî zaferle tetviç edenler, iki kere dahidir.»

İşte, İsmet İnönü, bu iki mühim hasleti nefsinde ve şahsında birleştirmiş cihanşümül bir lâyetmuttur. Türk çocukları, büyük inkılâp tarihini tetkik ederlerken, büyük günler-

Atatürk

Yunan orduları Türkün Anadolu'daki topraklarını gasbetmeğe çalışıyor, dedelerimizin sürdüğü ve hayat ettiği toprakların üstündeki mazlum halk müebbeden söndürülmek için tutuşturulmuş ocakların, kulübelerin kuytu ve karanlık köşelerinde can veriyorlardı. Bağırın, yardım isteyen ağızları ağlayan gözlere toprak dolmuştu.

Mucizeler yaratan Türk, bu kara ve acı günleri, ve bu kara ve acı günlerin matemlerini, mihnetlerini, hüsrân ve elemelerini unutmadı, acıyı bir çocuk gibi göğsünde büyüttü. Her zulmu, her kahrı, her felaketi, yabancı düşmanlarla, içerideki düşmanların melanetlerini hâzmeder gibi gördü. Fakat, bu acıların, bu kötü günlerin intikamını almak için yemin etmiş, ant içmişti.

Esasen insan her şeyi unutulabilir. Fakat, ciddi bir ölüm tehlikesi geçirdiği günün her dakikasını ebediyen hatırlar. Bu, yalnız ferdlar için değil, milletler için de böyledir.

"Ceridei havadis, ve "Saadet, gazeteleri sahibi merhum Mehmet Nuri Efendi.

(Ceridei Havadis'in, ilk sahibi (Vilyam Çorçil) öldükten sonra, oğlu (Alfred Çorçil) e intikal etti. Fakat hükümet o devrin yegâne siyasi ve haber gazetesi olan (Ceridei Havadis'in) ecebî bir adamın elinde kalmasını istemediğinden, sadrazam Mehmet Fuat paşa, gazetenin tertip ve idare işlerine bakmakta ve daima hükümetin arzusu dairesinde çalıştığı sabit olan Mehmet Nuri efendiye çağırarak Al-

İşte on dört yıl evvel bu gün, 30 Ağustos başkumandanlık savaşında kazanılan büyük zafer, acı çeken, hakkı verilmek istenmeyen bir ulusun çektiği acıların intikamını almak, hakkını tanıtmak için, bir kaplan savitle düşmanlarına hücum edip, onlara nefes aldırmadan kovaladığı ve inha ettiği çok büyük bir günün yıl dönümüdür.

30 Ağustos Türkün cihan tarihinde en şerefli, en yüce sayfayı işgal eden büyük zaferlerden biridir.

Türk ordusu bu gün, top ve tüfek yerine, yalnız bir kaya gibi, göğsünü gererek, yalnız iman, yalnız kahramanlık, yalnız iradesile ileri atılarak, dâhi başkumandanının idaresi altında dünyayı hayretlere düşüren en büyük zaferi bu gün kazanmıştır.

30 Ağustos bizim her şeyimizdir. Biz onunla emperyalist emellerin saltanat idaresine imza ettirdiği Sevr paçavrasını yırttık. Türkün kendi mukadderatına yalnız kendi hüküm, hudutları

ferd Çorçilden gazete imtiyazını almamasını tavsiye etti.

Mehmet Nuri efendi sadrazamın tavsiyesi üzerine (Ceridei Havadis'in) imtiyazını üzerine çevirterek hükümetin arzusunu yerine getirdi. Ve gazeteyi de bir müddet hükümetin «nim resmi» gazetesi olarak çıkardı.

Mehmet Nuri efendi 1885 yılına kadar, hayatı neşriyesinde son derece hassas ve fevzî bir tekâmül takip ederek, millet ve memleketle faydalı ve takdire şayan hizmetlerde bulunmuş, afif ve lekesiz vazifeperverlikle neşriyatını tetviç eylemiştir.

(Ceridei Havadis'in) başında bulunduğu müddetce, tahrir arkadaşı olarak o zamanın en zeki, en münevver, ve en tanınmış simalarını seçmiş, sadrazam (Saadet), Ziya (Mürüvvet sahibi) (Ceridei Havadis) de (İkdam) sahibi (Ahmet Cevdet) Bey de (Saadet) de hizmet etmişlerdir. Hatta (Ahmet Cevdet) bey (İkdam)ı çıkarırken Nu-

[Alt tarafı Sahife 5 Sütun 1]

çinde serbest ve müstakbel bir devlet olduğuna tastik eden büyük Lozanı kazandı.

Bu zaferleri hatırlarken, başkumandan Mustafa Kemal'den, kadınları, ve çocukları ile o gün tırnaklarını mavzer yerine kullanmak için dikilen ve daima ileri atılan bütün millete, bütün ordu efradına kadar bütün kumanda heyetine, zabıtlere, kahraman Mehmetçiklere ve bütün kuvveti hazırlayan büyük Türk ulusuna karşı minnetimizi ve hayranlığımızı arz ederiz.

Ve ey düşmanların melunane yağdırdıkları ateş ve ölüm tufanlarına çıplak göğüslerini açan istiklâl savaşının hiçbir zaman ölmeyen şehitleri.

Şahadetinize mevut ve mevdu olan mükâfata, bizzat Allahın elinden alacağımız zamanın huzûlüne kadar, bizim sonsuz hürmetlerimizle, candan ihâf ettiğimiz fatihalar, rahmetler arasında, yatmış topraklar altında rahat rahat uyuyunuz!

"Ceridei havadis, ve "Saadet, gazeteleri sahibi Ahmed Fethi Uzman

Ahmet Fethi (Ceridei Havadis) ve (Saadet) gazeteleri sahibi Mehmet Nuri efendinin oğludur. Onun hayatının hikâyesini nakleden hal tercümesi hendeşî bir şekille gösterilmek lâzım gelse, zannederiz ki, pürüzsüz bir doğru hat çizmek hiç yanlış olmaz.

Ahmet Fethi, henüz küçük bir çocukken, (Ceridei Havadis) matbaasına devama başlamış, ciğerlerine mürekep ve makine kokusu sine sine büyümüştür. O, hayatının bu safhasını

İsmet İnönü

Atatürk inkılabının tarihini yazacak müverrihin heyecan ve heyrette ö - nünde duracağı adların en başta gelenlerinden birisi de:

İsmet İnönüdür.

Her kavim gibi Türklerin de kahramanları vardır. Bu kahramanlardan bir kısmı savaş meydanlarında şecane döğüşerek ölmez sırasına geçmiştir. Diğer bir kısmı ise muzafferiyetini sevinçle, felâketlerini ağlamakla karşılayarak Türk ruhunu zenginleştir - miştir. Bu saydığımız hasletleri nefsinde fazlasile toplamış bir insan sifati - le, İsmet İnönü adı yüz yıllarca yaşayacaktır. Çünkü İsmet İnönü yalnız Türk milletinin en mutena vasıflarını cami olmakla kalmamış, zaman tarihinde pek muzafferane bir eser bırakarak, daima ileriye ve iyiye doğru yürümektedir.

★

İsmet İnönünde iki bariz şahsiyet temerküz etmiştir:

1 — Kumandanlık cephesi.

2 — Hükümet recülü cephesi.

Şimdi bu iki şahsiyeti tahlil edelim: İsmet İnönünün kumandanlık cephesi hakkında öyle uzun uzadıya söz söylemeye lüzum görmüyoruz. Çünkü

şöyle anlatıyor:

«— Çocukum, 4-5 yaşında birşey... Her gün sabahları bir hizmetçi ile matbaaya gelir, idare memuru Karniğin, gazete satışından kırmızı çanaklar içinde ayırmış olduğu gümüş paralar - dan iki kuruş aldıktan sonra şimdi eski eserleri toplama binasının bulunduğu yerdeki (Yusuf efendi mektebi iptidaisi)ne giderdim. Tatilde tekrar matbaaya döner, babamın işleri bitinceye kadar orada kalır, mürettep - hane, makine dairesinde, idare kısmında, ve elhasıl gazetenin bütün köşe bucağını döner dolardım. Daha o zamanlar, küçük bir çocukken ruhumda gazeteciliğe ve matbaacılığa karşı derin bir aşk uyanmış, söndürülmez bir ateş yanmıştır. Bu hal, daha büyük mekteplere, rüştiyelere, idadilere git - tiğim sıralarda da böylece devam etti. Bu suretle mürettepliği, makinecilliği öğrendim.

Bundan sonra muharrirlerin, müte - reccimlerin yanında çalıştım. Mektep - te öğrendiklerimden başka matbaada - ki muharrirlerden de - bunlar devrin en meşhur yazarları idi- birçok şeyler öğrendim. Mektebimi bitirdikten son -

İnönünün büyük haliki, askerî cephe - deki dehasını bu ölmez eser matbaa - fakiyetle göstermiş, askerî dehasına, bütün dünyayı hayran bırakmıştır. Lozan muvaffakiyeti ise siyasi dehasının ölmez eserlerindedir.

Karlayl, (Ayin ve kahramanlar ayı - ni) adlı eserinde, büyük kahraman - lardan bahsederken diyor ki:

«Siyasi cephede muvaffakiyet gös - termek, adını ölmez sırasına koymak hiç şüphesiz büyük bir hünerdir. Fa - kat, bu muvaffakiyeti askerî zaferle tetviç edenler, iki kere dahidir»

İşte İsmet İnönü, bu iki mühim has - leti nefsinde ve şahsında birleştirmiş cihanşümül bir layemuttur.

Türk çocukları, büyük inkılap tari - hini tetkik ederlerken, büyük günler - de Atatürkün kurtarıcılık ve yapıcılık buluşlarını minnet ve hürmetle anar - larlarken: «İsmet İnönünün de, başa - rıcılık hususundaki sonsuz himmetle - rini yürekten gelen bir tazimle hatırl - tıyacaktır.

30 ağustosun büyük hâliki Atatür - kü, bu mes'ut yıl dönümü münasebe - tile tazim ederken, 30 ağustosun do - ğurduğu büyük Lozan halikini de şükranla anıyor ve alkışlıyoruz.

ra, babam beni gazetenin umumî mü - dürü yaptı. Esasen gazeteciliğin ve matbaacılığın bütün inceliklerini kav - ramıştım. (32) yıldınerber gazetenin sahibi, 45 senedenberi de gazeteci ve matbaacıyım.

Ahmet Fethi, daha mektep sıralar - ında ve matbaada tahrir odalarında çalışırken, birçok arkadaşlar gibi, o da birçok yazılar yazmıştır. Fakat arka - daşları mektepte yazdıkları bu vazife - leri gazete sayfalarında görmek ister - ken o, en temiz sayfalarında, en güzel eserlerini ortaya atmakta muhteriz davranmıştır. Esasen Ahmet Fethinin dünyada en fazla bir hiddetle, en fazla bir nefretle karşıladığı, en amansız bir surette ezmek istediği şey, her nevi ve şekildedeki tasallüftür. Bunun içindir ki, yazıcılık şahsiyetini ruhunun ayrı bir köşesinde saklayarak, bunu göstere - cek kalemi bir tarafa bırakmış, gazete - ci ve idareci masası üzerinde çalış - mak için eline başka bir kalem almış - tır.

Babası Mehmet Nuri efendi nasıl (Ceridei Havadis)i bir (mektep) yap - mış, sonradan memleketin en yüksek mevkilerini işgal eden birçok devlet

Rahmetli Ahmet Rasim (Ceridei Havadis) in son muharrirlerinden dir. (Ceridei Havadis) e ve dolayısıyla bilfiil matbuata nasıl intisap ettiğini şöyle anlatıyor: (Şair, muharrir, edip; sayfa 89, 96).

(Burası feyizli bir yerdir, Sadrazam Said Paşalar, Vefik Paşalar, Arifi Paşalar, Şinasiler, hep buradan yetişmiştir. Sen gel, çalış, burada İsmet Efendi gibi büyük hocalar var, ondan da istifade edersin)

Gazetecilik denilen ve bizde aleltilak (Matbuat) manasını samil olan âlemde ilk defa dahil olduğum yer (Ceridei Havadis) heyeti tahririyesi idi. Buraya meşhur (Baba Tahir) in delâ-

Ahmet Rasim

letile girdim. Baba, o esnada pek genç, uzunca, zayıftan hallice, beyaz siması üzerine iki kalın siyah kaşla iki kara göz çekilmiş, ilk telâkide kendisini sevdiyecek cerzebe nutkiyeye malikti. O esnda (Bahar) namında bir mecmua çıkarmak teşebbüsünde bulunuyor, hatta Maarif Nazırı esbakı (Kemal Paşa) merhum ile (Recai Zade Ekrem), Tarık ser muharriri (Sait) Beylerden birer eser koparmış, sevinip duruyordu.

Beni nasıl olup da tanıdığını hatırlıyamıyorum. Mutlaka girgin tabiatlı olması hasebile Çaycı (Hacı Reşit) (1) de veya diğer bir kıraathanede görüşmüş olacağız. Ben de ona gazeteciliğe olan meylimi anlatmış bulunacağım ki, bir gün bana:

— (Ceridei Havadis) te çalışır mısın? (2).

Dedi. Verdiğim cevabı muvafakat üzerine kalktı, doğruca (Tomruk dairesi) kapısından girerek sağdan merdivene çıkılır bir peşeye, ondan sonra da diğer bir kapıdan kırık dökük bir merdivene intikal ederek çıkmaya başladık. Merdiven bir oda kapısının biraz önünde bitiyordu. Bizim hini vürüdümüzde fessiz kalan saçları karmakarışık, ihtiyar, bıyığı, sakalı bellisiz, gözleri az kanlı, fakat nazarları âdetâ donuk, caketisiz, hatta pantolonuz, çorapsız biri orada duruyordu. (Tahir) doğruca gitti, elini öptü. Bana:

— Cümle mizin hocası şair İsmet Beyefendi. (3).

diyerek elini öpmemi işaret etti. Öp-

topsakallı, bir eli ile sakalını tutmuş biri karşımza çıktı. (Tahir) derhal yerle temenna ederek:

— Din söyledığım Rasim Efendi!

Diye beni gösterdi. Güler yüzlü bir zat!... Lisanı peltak olmakla beraber hafif hafif söylüyerek:

— (Abdurrahman) Efendiye götür! (*).

Dedi. Karşığı odaya geçtik, oda oldukça geniş, ortasında büyük bir tahta masa, anın geniş tarafında önünde bir yığın kâğıt yazı tazmakla meşgul. Kalpsiz fesi başında, krem rengi bir dal pardesi sırtında, bacak üzerinde biri oturuyordu. Vürudumuzu müteakip başını kaldırdı. Az şehla gözü, kasirülbasar, küçük yanaklı, kara sakallı, sağ omuzuna doğru çarpıkça biri idi.

(Tahir) onu da yerden selâmladık-tan sonra:

— Efendiyi (Mehmet) Efendi yol-ladı (**).

dedi. Bana dikkatli dikkatli bakıyor-du. Ennihayet dedi ki:

— Hangi mekteptensiniz?

— Darüşşefakadan!

Durdu... Neden sonra:

— Nereye devam ediyorsunuz?...

— Telgrafhane fen kaleminde!...

— Peki... (Bir iskemle göstererek) Oturunuz... Fransızca bilir misiniz?

— Biraz.

Köşeye doğru bakarak:

— Sahih Efendi!... Efendiye bir fikirâ verin de tercüme etsin, görelim (***)).

Ben odaya girdiğim halde (Salih) Efendiyi görmemişim. Ta köşede bir koltuğa oturmuş, yüzünü bir gazete ile örtmüştü. (Abdurrahman) Efendinin hitabı üzerine gazeteyi indirdi. Tik-nazca, koca baş, çıkık alın, basık burun, sarı bıyık, sakal bir zat. Gözünü çıkararak vaktile (Far de Bosfor) dan çızmış olduğu bir iki fikrayı gösterdi.

O ana kadar, Fransızca kitaplardan, mecmualardan maada hiç bir gazete almamıştım.

İş fena!... Fıkraya göz gözdirdim. (Kasım paşa deersi) nden bahsediyor amma ara yere bir şeyler sıkırtmış ki, beni için anlamak ihtimali yok!...

HATIRALAR VE İHTİSAŞLAR

Ceridei Havadis çıkıyor!...

Matbuatımızın bir asırlık mazinin - den bize bahsedecek bir tarih sahifesi gözümüzün önünde açılıyor demek. Bu sahife bizi çok düşündürerek hâdiselerle dolu. Bu uğultulu ve bulanık

Hüseyin Cahit Yalçın

hatıraları bir an bir levha halinde bugünkü gençliğin önüne arzedelebilmek için çok eski hatıraları, vesikaları karıştırmak lâzım. Matbuatın tarihi aynı zamanda siyasi rejimin, sosyal ahlak ve âdatın, geçirdiğimiz ilerleme ve yenileşme merhalelerinin bir makedesi değil midir?

Kendimde bu büyük işi yüklenerek kadar cesaret, soluğumda kuvvet hissetmiyorum.

Eski yaşanmış hatıralar arasında Ceridei Havadis araştırıldığında zaman bizim çocukluğumuzda onun çoktan rahmeti rahmana kavuşmuş olduğunu görüyorum. Bizim gençliğimizde o «Saadet» isimle beşeriyetin hiç bir zaman ele acuca girmiyen müebbet hulyası peşinde koşuyordu. Fakat Abdülhamit devrinin derin fakrûddeme uğramış matbuatı arasında bir «Saadet» in yaşayabilmesi çok mantıksız olurdu.

Onu bir aralık bizler de ihya etmeyi düşünmüştük. Merhum Nuri Efendiyi şimdi hayalimde görüyorum. Eski Tomruk dairesinin modern bir gazete idarehanesinden ziyade hâşşane odalarını andıran harap binasında gençlik hayhuyları içinde çırpıp durduk O tarihlerde isimlerimizi matbu bir halde gazete sütunlarında görmek her şeyin üstünde bir saadetti. Hatta mahrumiyetin, hatta bedava çalışıp dinlemelerin bile...

İkdam ve Sabah gazetelerinde imtiyaz sahiplerine karşı grev yapan gazete tahrir ameleleri bu Tomruk dairesinde rahmetli Nuri Efendinin etrafında kendilerine bir saadet köşesi aradılar... Bir hayli yazdılar, çizdiler diyemeyeceğim. Çünkü yazan biz isek çizen sansördü.

Günün birinde elleri boş, kalpleri - gariptir! - hâlâ ümit ve iman ile dolu bir halde kendimizi yine açtık bulduk. Ben ümit ve iman sermayesini, üzerine hiç bir faiz ilâve edemeden, hep yedik durduk; kimimiz hayatın getin yollarında çoktan bir kenara yıkıldı, kimimiz bin zahmetle turmandı duydular, bir gün...

rında Halep civarına bir haceri semayı (gök taşı) düşmüştü. Bu hâdisе halkın telâşını mucip olmuş, gök yıkılıyor, dünya harap olacak gibi dedikodular meydan almıştı. Düşen taş bir bolit olup bunun gök kubbesine hiç bir münasebeti olmadığını ve telâşı mucip bir şey bulunmadığını bir makale tarzında yazıp Fırat (3) gazetesine göndermişim.

Yazım gazetede çıktı. Ertesi günü, haziranın 16 ncı günü, o zaman vali bulunan İngiliz Sait Paşa beni odasına çağırttı ve:

— Senin elin gazete yazıcılığına yakışıyor. Bize de bir muharrir lâzımdı. Bugünden itibaren seni gazeteye yazı yazmağa memur ettim. Bunun için de sana ayrıca beş yüz kuruş aylık vereceğim.

Dedi. O günden itibaren Fırata yazmaya başladım. Bu vak'a ile matbuata intisap etmiş bulundum.

Seneler geçti, 304 - 1888 senesi martının ilk günlerinde, sürgünlük müddetimi bitirmiş olduğum cihetle, bazı hususî işlerimi yoluna koymak için, vilâyet vasitasile izin alarak İstanbula gelmişim. Maksadım, bir iki ay sonra yine Halebe dönerek memuriyetime devam etmekti.

Fakat İstanbula geldiğim hafta - sında bu kararımı değiştirdim. Yedi seneden beri müptelâ olduğum gazetecilik illeti, İstanbulun gündelik müteaddit gazeteleri önünde şiddetini artırdı. Bir taraftan işlerimle meşgul oluyorum ve bir taraftan da Halebe dair fıkralar yazarak gazetelere gönderiyordum. Bunlar intişar ettikçe âdetâ seviniyordum, hevesim, merakım artıyordu.

304 senesi mayısının sekizinci günü Saadet gazetesinde «Mumbuç harabelerinde bir gece» başlıklı makalem intişar etti. Yazımın altında yazılan bir satırla matbaaya davet ediliyordum. Ertesi gün Babıâli karışındaki Tomruk (4) dairesinde bulunan Saadet gazetesi matbaasına gittim.

Beni gazetenin sahibi bulunan Mehmet Nuri Efendinin odasına götürdüler.

Efendi beni büyük bir nezakette karşıladı ve yer gösterdi, oturdu. Bir saat kadar süren konuşmamız sonunda gazetenin daimi yazıcıları arasına girmiş bulunuyordum.

Konuşmamızda ücretten, aylıktan bahs olunmadı. O zaman bence önemli olan şey para ve ücret değil, yazı yazmak ve yazıların gazetede intişarını görmektir. Çünkü param vardı ve geçinmek için ücret ihtiyacı yoktu.

Efendi merhum çok terbiyeli, pek nazik, âdetâ bir genç kız kadar çekingen ve mahcup bir adam olduğundan o da ücret işini mavzuubahsetmeğe yanaşmamıştı.

Ertesi günün itibaren matbaaya devama başladım. Mehmet Halit (5), Mahmut Sadık, Ahmet Rasim (6) ve

üzere iki kalın siyah kaşla iki karagöz çekilmiş, ilk telâkide tasinisi sevdirecek cerbezi nutkiyeye malikti. O esnada (Bahar) namında bir mecmua çıkarmak teşebbüsünde bulunuyor, hatta Maarif Nazırı esbaki (Kemal Paşa) merhum ile (Recai Zade Ekrem), Tarik ser muharriri (Sait) Beylerden birer eser koparmış, sevinip duruyordu.

Beni nasıl olup da tanıdığını hatırlıyamıyorum. Mutlaka girgin tibrih olmasa hasebile Çaycı (Hacı Reşit) (1) de veya diğer bir kırathanedede görüşmüş olacağız. Ben de ona gazeteciliğe olan meyilimi anlatmış bulunacağım ki, bir gün bana:

— (Ceridei Havadis) te çalışır mısın? (2)

Dedi. Verdiğim cevabı muvafakat üzerine kalktı, doğruca (Tomruk daresi) kapısından girerek sağdan merdivenle çıkılır bir peşteye, ondan sonra da diğer bir kapıdan kırık dökük bir merdivene intikal ederek çıkmaya başladık. Merdiven bir oda kapısının biraz önünde bitiyordu. Bizim hini vürüdümüzde fessiz kalan saçları karmakarışık, ihtiyar, bıyığı, sakalı bellisiz, gözleri az kanlı, fakat nazarları âdetâ donuk, caketsiz, hatta pantolonuz, çorapsız biri orada duruyordu. (Tahir) doğruca gitti, elini öptü. Bana:

— Cümle mizin hocası şair İsmet Beyefendi. (3)

— Pek alâ! pek alâ! diyerek çekildi, oda kapısını kapadı. Biz karşılıklı iki oda ile merdiven üzerindeki genişçe bir sahanlık ortasındaki bombos, kırıl pençere camlarının bir kaçı kırık bir sofadan sola doğru yürüyorduk.

Orta boylu, yuvarlak yüzlü, esmer,

(1) O devirlerin kudemaperest şair ve edipleri evlerde felen değil, çayhanelerde toplanırlar, kaside, gazel ve tahmisterini buralarda, yüksek sesle birbirlerine okurlardı. Çaycı Reşidin dükkânı, o devrin en başta gelen bir mahfeli şair ve edebi idi. Dükkân Şehzadebaşında idi. Diğer çayhaneler küçük, dar olduğu için buralarda «Esvat ve harekâtı inşaiyede bir ihtisar» yapıldı. Hacı Reşidin dükkânı ise alabildiğine şair okumaya, beyanı mütaale ve tenkide çok müsaitti. Çünkü kendisi de şairlik taslandı.

Ahmet Rasim, Şair, muharrir, edip, S. IVV.

(2) Ben Ceridei Havadis in en son muharrirlerindenim. Hatırlımda kaldığına göre (303) tarihinde (Baba) Tahir in delâletile heyeti tahririye çıkarılına girmiştin.

Ahmet Rasim, Osmanlı matbuatı, Vakit gazetesi (30) teşrinievvel 1920.

(3) İşkodra vilâyeti mektupçuluğundan münfâsıl İsmet Efendi. O zamanlar (Ceridei Havadis) in rişaseti edebiyesinde bulunuyordu.

Tahrir heyeti

kalın, yazı omuzuna doğru çarpıkça bir kalli, yemi lmalen» deyu tarif evleşek muhakkaktır ki, (mal) kelimesi bir menfaat tazammun edip bu hakikat ile de kitaati hamsede mal denilince andan paranın camii menafisi ve hadimi fevait olduğuna intikal kabil olup çünkü...

(Tahir) onu da yerden selâmladık-tan sonra:

— Efendiyi (Mehmet) Efendi yol-ladı (**).

dedi. Bana dikkatli dikkatli bakıyor-du. Ennihayet dedi ki:

— Hangi mekteptensiniz?

— Darüşşefakadan!

Durdu... Neden sonra:

— Nereye devam ediyorsunuz?... — Telgrafhane fen kaleminel!..

— Peki... (Bir iskemle göstererek) Oturunuz... Fransızca bilir misiniz?

— Biraz.

Köseyle doğru bakarak:

— Salih Efendi!... Efendiyi bir fikir-ve tercüme etsin, göre-

lim (***) .

Ben odaya girdiğim halde (Salih) Efendiyi görmemişim. Ta köşede bir koltuğa oturmuş, yüzünü bir gazete ile örtmüştü. (Abdurrahman) Efendinin hitabı üzerine gazeteyi indirdi. Tik-nazca, koca baş, çıkık alın, basık burun, sarı bıyık, sakal bir zat. Gözlü-günü çıkararak vaktile (Far de Bosfor) dan çızmış olduğu bir iki fıkrayı gösterdi.

O ana kadar, Fransızca kitaplardan, mecmualardan maada hiç bir gazete almamıştım.

İş fena!... Fıkraya göz gezdirdim. (Kasımpaşa deersi) nden bahsediyormuş ama ara yere bir şeyler sıkıştırılmış ki, beni miçin anlamak ihtimali yok!... Evirip çevirdim. Muntazam bir meal çıkarıyordum.

İkincisine baktım. Büyük (Köprü) meselesi. Zihnimi topladım, bir daha okudum, bunu anladım. Kalem kâğıdı aldım. tercümeyle başladım. Meali iki üç satıra sığan, bir tamir fıkrası idi. Yazdım, (Salih) Efendiyi göttürdüm. (Far de Bosfor) ları istedi, bir ona baktı, bir benim tercümeyle!.. Bir de (Abdurrahman) Efendiyi! Ben yine bir hükümün tazyiki altında kalmıştım. (Salih) Efendi dedi ki:

— Daha alışır!...

(Abdurrahman) Efendi suratını astı, vay!... Elile kaşını, bıyığını, sakalını karıştırdıktan sonra:

— Biz müdürden ne istiyoruz, o bize ne yolluyor?!

Siz, (Avram) Efendi (Babıali) a-damlarınız... Vaktile gidemiyorsu-damlarınız... Vaktile gelip gidemiyorsunu... Halbuki gazete geç kal-

(*) Meşhur (Sicilli Osmanî) müellifi Abdurrahman Süreyya Efendi o zamanlar (Ceridei Havadis) in rişaseti tahririyesinde bulunuyordu. Yani bir nevi başmuharrirdi.

T. H.

(**) (Ceridei Havadis) in imtiyaz sahibi Mehmet Nuri Efendi. «Mehmet Efendi gayet nazik, terbiyeli bir zattı.

Ahmet Rasim, Osmanlı matbuatı, Vakit Gazetesi, 30 teşrinievvel 1920.

(***) Baş mütercim Salih Efendiden başka bir de Musevi Bohor adında bir mütercim vardı.

«Mal, yemi lmalen» deyu tarif evleşek muhakkaktır ki, (mal) kelimesi bir menfaat tazammun edip bu hakikat ile de kitaati hamsede mal denilince andan paranın camii menafisi ve hadimi fevait olduğuna intikal kabil olup çünkü...

Gazetemiz (Takvimi Vakayî) den sonra çıkan ilk Türkçe gazete dir. Türkiyenin birçok ricali, nazırları, valileri, meslek adamları gazetemizde yetişmiş ve çalışmış, matbaamız onlar için bir mektep ol-muştu.

Bu güzide ve aferidelerden bugün sağ olanlar, hatıra ve ihtisaslarmı bize gönderirler. Bu yazıları büyük bir gurur ve iftiharla sütunlarımızı naklediyoruz.

Halkın rahmetine kavuşanların isim ve resimlerini de öbür sayfalarımızda bulacaksınız.

Gazetemizde Çalışanlardan, resimlerini bulamadıklarımızın adlarını da ayrıca, diğer sütunlarımızda neşrediyoruz.

Kelimatın terkibi böyle değil idise bile meal mutlaka bu idi. Zamanın en büyük bir makalei iktisadiyesi karşısında olduğumu bilemediğim o zamanda bana bu giriş pek parlak gelmişti. Yerine oturunca yine evvelki ka-panna vaziyetini alarak iri iri yazmaya koyuldu. Biz (Tahir) ile kalktık. Zaten ikindiyi geçiyordu. Birer selâm vererek odadan çıktuktan sonra yine (Mehmet) Efendi ile karşılaştık. Elinde on on beş meciydi olduğu halde çıktığımız odaya girdi. Paraları (Abdurrahman) Efendinin önüne bırakıp düdüdü. Bana:

— Sen gel oğlum, çalış...

Dedi, (Ömer) Efendi de gelmişti. Yine aynı tavrı tekellüm ile:

— Bana bak oğlum... Burası feyizli yerdir, Sadriazam (Sait) Paşalar, (Vefik) Paşalar, (Arifi) Paşalar, (Sinasi) ler, (Münif) Paşalar hep buradan yetişmiştir. Sen gel, çalış, bak burada şair İsmet Efendi gibi büyük bir hoca var, andan, istifade edersiniz.

Diye teşvikatta bulunuyordu. Filvaki (İsmet) Efendi yine o kapıdan u-hur etti. O da biraz evvelki kıyafetini muhafaza etmişti.

Elindeki şişeyi (Mehmet) Efendiyi uzatarak:

— Konyak alınlar!

Emrini verdi.

Merdivenin trabzanını tuta tuta indik. Zihnimde yeretmiş olan büyük bir hakikate ermişim: Büyük şairlerin cümlesi de şaribülleyli vennehar olmuştü!...

Bundan maada mektepten beri emel edindiğim meslekten de birinci kademisine çıkmıştım!.. Artık bana:

— Neredesin?

— diye kim sorsa:

— Telgrafhane diyem!

Demiycektim.

— (Ceridei Havadis) teyim!

Diycektim.

Ahmet Rasim

görüyoruz. Bizim gençliğimizde o «Saadet» isimli beşeriyetin hiç bir zaman ele acua girmiyen müebbet hulyası peşinde koşuyordu. Fakat Abdülhamit devrinin derin fakrûddeme uğramış matbuatı arasında bir «Saadet» in yaşayabilmesi çok mantıksız olurdu.

Onu bir aralık bizler de ihya etmeyi düşünmüştük. Merhum Nuri Efendiyi şimdî hayalimde görüyorum. Eski Tomruk dairesinin modern bir gazete idarehanesinden ziyade hapishane odalarını andıran harap binasında gençlik hayhuyları içinde çarpıp dururduk O tarihlerde isimlerimizi matbu bir halde gazete sütunlarında görmek her şeyin üstünde bir saadetti. Hatta mahrumiyetin, hatta bedava çalışıp dinmelerin bile...

İkdam ve Sabah gazetelerinde imtiyaz sahiplerine karşı grev yapan gazete tahrir ameleleri bu Tomruk dairesinde rahmetli Nuri Efendinin etrafında kendilerine bir saadet kösesi aradılar... Bir hayli yazdılar, çizdiler diyemiyecğim. Çünkü yazarın biz isek çizen sansördü.

Günün birinde elleri boş, kalpleri -gariptir! - hâlâ ümit ve iman ile dolu bir halde kendimizi yine açığa bulduk. Ben ümit ve iman sermayesini, üzerine hiç bir faiz ilâve edemedim, hep yedik durduk; kimimiz hayatın çetin yollarında çoktan bir kenara yıkıldı, kimimiz bin zahmetle turmandı durdu ve hep o ümit ve iman sermayesinden yiyerek...

Şimdi bu hüznü faniliklerin kül-leri arasından, Ceridei Havadis, Türk matbuatının nezh varlığı ile silkinip ortaya çıktı. Uzun ömürlü olsun.

Hüseyin Cahit Yalçın

Gazetecilik illeti

1294 - 1878 senesinde, Ali Suavi vakasından dolayı, altı aya yakın bir müddet Bayazıt Taşkaslanında (1) kapatılıp, idareî örfiye divanı harbince verilen kararla sürgün edilimler arasın-

Süleyman Tevfik

da ben de Halebe gönderilmişim. O esnada Kıbrıslı Kâmil Paşa (2) Halepte vali idi. Dahiliye Nezaretinden vilâyete yazılan emir mucibince vali beni, beş yüz kuruş aylıkla mektupçu kalemine memur etmişti.

1297 - 1881 senesi haziranı iptidala -

(1) Bu kışla sonradan Bekirağa Bölüğü adını alan ve divanharp hapis -hanesi ittihaz olunan yerdir.

(2) Sonradan bir kaç defa sadriazam olan Kâmil Paşadır.

adadı gazeteleri onunda şadeti arttırdı. Bir taraftan işlerle meşgul oluyor ve bir taraftan da Halebe dair fıkralar yazarak gazetelere gönderiyordum. Bunlar intişar ettikçe âdetâ seviniyordum, hevesim, merakım artıyordu.

304 senesi mayısın sekizinci günü Saadet gazetesinde «Mumbuç harabelerinde bir gece» başlıklı makalem intişar etti. Yazımın altında yazılan bir satırla matbaaya davet ediliyordum. Ertesi gün Babıali karşısındaki Tomruk (4) dairesinde bulunan Saadet gazetesi matbaasına gittim.

Beni gazetenin sahibi bulunan Mehmet Nuri Efendinin odasına götürdüler.

Efendi beni büyük bir nezaketle karşıladı ve yer gösterdi, oturdum. Bir saat kadar süren konuşmamız sonunda gazetenin daimi yazıcıları arasına girmiş bulunuyordum.

Konuşmamızda ücretten, aylıktan bahsolutmadı. O zaman bence önemli olan şey para ve ücret değil, yazı yazmak ve yazılarının gazetede intişarını görmektir. Çünkü param vardı ve geçinmek için ücretle ihtiyacı yoktu.

Efendi merhum çok terbiyeli, pek nazik, âdetâ bir genç kız kadar çekingen ve mahcup bir adam olduğundan o da ücret işini mazuubahsetmeğe yanaşmamıştı.

Ertesi günden itibaren matbaaya devama başladım. Mehmet Halit (5), Mahmut Sadık, Ahmet Rasim (6) ve Mehmet Tahir (7) Beylerle orada tanıştım.

Perşembe günü akşam üzeri gazetenin idare memuru olan sahibi imtiyazın biraderi Ömer Efendi yanıma gelecek ve:

— Size harçlık olmak üzere Efendi bunu gönderdi.

Diyerek elimi bir kâğıda sarılı üç lira verdi. Arkadaşlar bu kâğıdın içinde ne olduğunu merak ediyorlardı. Ömer Efendi gittikten sonra Ahmet Rasim Bey sordu:

— Ne verdiler?

Kâğıdı açıp gösterdim. İlâve etti:

— Demek ki, sana ayda on iki lira ücret tahsis etmişler. Fena değil.

— Size ne kadar veriyorlar? diye sordum:

— Halit Beyle Mahmut Sadık Beye haftada dörder, bana üç lira veriyorlar.

Ben Saadette çalıştığım zaman dai-

(3) Yarısı Türkçe ve yarısı Arapça olarak haftada bir defa intişar eden Halep vilâyet gazetesi

(4) İstanbul Vilâyet konağı karşı -sında bugün Polis Müdüriyetinin ikinci şubesi bulunan yerdir.

(5) Abdülhamit devrinin son günlerinde alçm oynatmış ve üzerine gaz döküp yakmak suretille intihar etmiş-tir.

(6) Saylav olduğu halde bir kaç sene evvel vefat etmiştir.

(7) Sonradan haftalık musavver Malûmat gazetesini çıkaran ve Baba Tahir diye iştihar eden zattır.

mi muharrirlerden başka arasıra gelip yazı getiren bir hayli gençler vardı. Mehmet Tevfik Bey adlı bir bahariye zabiti ile erkâtı harbiye yüz başlarından Rıza Bey (8) haftada üç gün muntazaman geliyor, biri tefrika ve öteki askeri bahisler yazıyorlardı.

Saadet gazetesinde dört ay çalıştım. Oradan «Mürüvvet» gazetesini çıkarmak üzere ayrıldım. Fakat gerek arkadaşlarla ve gerek gazete sahibi Mehmet Nuri Beyle daima görüşüyor, yine Saadete ara sıra yazı yazıyordum.

Bilâhare merhum Mehmet Nuri beyin büyük oğlu Bay Ahmet Fethi muhtelif tarihlerde bir kaç kere Ceridei Havadisine neşretti ve her defasında onunla beraber çalıştım.

S. T. Zorluoğlu

31 Mart'a ait bir hatıra

1909 martundayız. Meşrutiyet tekar ilân edileli dokuz ay olmuştu. İlk günlerin ve haftaların heyecanlı öpüşmeleri, dostane kucaklaşmaları geçmiş, onun yerine dalaşmalar ve parti

Âbidin Daver Dav'er

kavgaları başlamıştı. Müstebit sultan Hamidin elinden meşrutiyeti kurtarmakla kurtulduğu zannedilen «hastâ adamı» Osmanlı saltanatı, yeni bir buhrana, yeni bir uçuruma doğru gidiyordu. Meb'usan meclisinde, gazetelerde çok şiddetli bir mücadele devam ediyor; gece karahıklarında gazeteciler öldürülüyordu. Hülâsa, memleket anarşi içinde idi. Ben de o zaman, 20 yaşında ya var, ya yoktum. Meb'usan meclisinde zabıt kaleminin şefi olmağa namzet bulunuyordum. Kalemde 25 zabıt kâtibi çalışıyordu. Aralarında müdür, mümeviz filân hiç birşey yoktu. Bu hal, teşkilât itibarile meclisin de ne halde olduğunu gösterir. Merhum Ahmet Rıza bey, dürist bir adamdı; fakat reisi olduğu meclisin nasıl çalışması lazım geldiğini bilmiyordu. Meclisin dahili nizamnamesini de bir türlü öğrenememişti. Yıllarca Paris'te oturduğu halde, merhumun bir defa Fransız meb'usan meclisine gittiğinde şüphem vardır.

Ben, bir yandan mecliste zabıt kâtibi olarak çalışırken diğer taraftan da «Saadet» gazetesine yazı yazıyordum. Meşrutiyet ilân edilmeden bir sene kadar çalıştım. Bahâriye zabiti olan

sının kuvvetlendirilmesini en mühim mesele addediyordum. Yazılardan bir tanesi, gazeteyi bin nüshaya yakın fazla sattırıldığı için tamamile aklımdadır.

Hazer ordusu kumandanı olan birinci ferik Mahmut Muhtar paşa, Beyazıtta harbiye nazareti meydanında meşhur Plevne nişancı taburunu teftiş etmişti. Bu tabur, Almanyada tahsil etmiş binbaşı Hamdi Mustafa bey, isminde bir genç zabitin kumandasında idi. Hamdi Mustafa bey, Selânikte teşkil edilmiş olan ve ecebi kumandan ve zabitler tarafından idare edilen Makedonya jandarmasında temayüz etmiş kıymetli bir zabitti. Bütün seçim askerlerden mürekkep olan Plevne nişancı taburu yeşil zıhlî üniformasile yaman bir kit'a olmuştu. Mahmut Muhtar paşa, her neferle ayrı ayrı uğraşarak saatler süren bir teftiş yaptı bölüklerin münferit ve toplu silâh talimleri mükemmeldi. Teftişin sonunda, tabur, evvelâ zabitler başta olarak takım cephesile bir resmi geçit yaptı. Arkasından zabitler çekildiler. Sırf efrat ile onbaşı ve çavuşlar, yine takım cephesile fakat neferler arasında birer ve saflar arasında altışar adım aralıkla ikinci bir geçit resmi yaptılar. Bundan maksat, hatalar varsa görmektir. Bu resmi geçidin her ikisinde de Plevne nişancı taburu çalıştığı isme lâyük ve o zamana kadar İstanbulda görülmemiş bir mükemmeliyetle geçmişti.

Bazan neferlerin elinden silâhlarını alıp bir muallim çavuş gibi silâh omuzası idi. Selam duran ve ya dolduran Mahmut Muhtar paşa, son derece müşkülpesent olmasına rağmen, Plevne nişancı taburunu pek takdir etti ve hassa ordusunun birinci fırkasına mensup yüzlerce zabitin önünde söylediği bir nutukta:

«Dünyanın en muntazam ordusu olan Prusya ordusunda bile bir tabur ancak bu kadar mükemmel ve mualemlenilebilir, tebrik ederim» dedi.

Ben, gördüklerimi Saadet gazetesine yazdım. Başmakale halinde çıktı ve tabur kumandanı, seferi mevcuttu olan tabur için, bine yakın gazete satın alarak her zabıt ve askere birer gazete verdi. Bundan sonra, binbaşı Hamdi Mustafa bey, ile ve bütün zabitlerle dost oldum. Birinci Plevne nişancı taburu ile «ki hakikaten yaman ve kahraman bir tabur olduğunu 31 martta isyan etmemek, Arnavutluk isyanını bastırırken ve Balkan harbinde isbat etmişti» her zaman alâka ve dostluğumu muhafaza ettim ta umumi harbe kadar, her büyük teftiş ve merasime beni çağırırlardı.

Mahmut Muhtar paşa, o zamana kadar hassa ordusunda görülmemiş bir disiplin tesis ediyor, bütün alaylı veya yaşlı mektepli zabitleri, bazan haklı bazan haksız çıkarak yerlerine mektepli genç zabitler ikame ediyordu. Hassa ordusu bu şiddet karşısında yola

Bereket versin ki Ahmet Fethi, benden daha yaşlı ve tecrübeli olduğundan, bu yazıyı gazeteye koymaya münaşip görmiyerek alkoymuştu. Gerçi makalemde bir temenniden başka bir şey yoktu amma sonradan 31 mart isyanını tasfiye ederken pek büyük bir şiddet gösteren divanı harplerin eline geçseydi, başıma, kimbilir, ne belâlar getirirdi?

İşte Ceridei Havadisine yeniden çıkarılan Ahmet Fethi benden bir yazı istediği zaman, aklıma bu hatıra geldi ve benim toy başımbeledânı kurtardığı için, 27 sene sonra, eski dostuma bir daha teşekkür etmek istedim.

Abidin Daver DAV'ER

750 kuruş maaşlı başmuharrir

Balkan muharebesi başlamıştı. Mülkiyenin son sınıfında idim. Bir yandan da rahmetli Mahmut Sadık ve Abdullah Zühtünün çıkardıkları (Yeni Gazete) de çömezlik ediyordum. Bir gün

Bârhân Cahit Morkaya

arkadaşlardan biri dedi ki:

— 750 kuruş maaşlı bir başmuharrirlik var. Gelir misin?

Hastaya çorba sorulur mu?... Fi sebîlillâh muharrirlik stajı yaparken birden bire başmuharrirliğe yükselmek ne keyifli şey.

Hemen sordum:

— Hangi gazete bu!

— Saadet! Eski Ceridei Havadis.

Ahmet Rasim Beyden çok dinlemiştim. Merhum de bu gazetede çömezliğe başlamış. Uğur sayılır.

— Hay hay. Dedim.

750 kuruş maaşlı başmuharrirliğine başladığım bu gazetede bir müddet çalıştım. O zaman ser muharrir değil, her şeydim. Başmakale, hikâye, havadis yazıyor, teigrafları tercüme ediyorum, tashihlerini yapıyordum. Tahrir heyetinin başı da sonu da bendim.

Güçlü kuvvetli bir hammalın elle çevirdiği makinede günde beş altı yüz nüsha basan (Saadet) bana yine uğurlu imiş ki, bir müddet sonra tekrar Yeni gazeteye döndüm ve hâlâ da gazeteciyim.

Burhan Cahit Morkaya

Fisebîlillâh

Ben (Ceridei Havadis) yazı yazıyordum. fakat, ilk ağır başlı yazılarım bir kaç tane. (Saadet) da çıktı. Şimdi an-

ması, bunun verdiği büyük zevk ve sevinç bana kâfi geliyordu.

Bir gün, bilmem nasıl oldu?... Günlük gazetelere de yazı yazmak, fakat artık müstear adlarla değil, kendi isimle yazılar göndermek arzusuna kapıldım.

O günlerde seferberlik ilân olunmuş, umumî savaş başlamıştı. Mevzuları harpten aldım. Savaşla tarihi karıştırdım. Aktüaliteye uygun bir yazı meydana çıktı. Makalem adı şu idi:

Osmanlılar Nikboluyu hatırlayınız! Yazı hazır, fakat hangi gazeteye yollamalı?..

Yatak çarşafı büyüklüğündeki (Sabah), ondan aşağı kalmyan (İkdam), (Tanin) ve ilh... bana mütekebbir, mağrur, azametperver görünmüşlerdi. Yazımı koymazlar diye korktum, yollamadım. Küçük boylu, mütevazî (Saadet) bana munis göründü, hemen bir rica mektubile makalemi (Saadet) e gönderdim.

Ertesi günü yazım neşrolundu. Artık bendeki sevince payan yoktu. Adeta çıldıracaktım. Demek, günlük gazetelere girecek kuvvette yazılar yazabiliyordum. Artık kim durur, hemen kaleme sarıldım, bir yazı daha yazdım:

Osmanlılar; zafer bizizdir!

Bu makalemde (Saadet) te çıktı. Arkasından (Tahtelbahirlerin tarihi icadı), (Kavanini tabiiye ve kavanini adliye) isimli iki makale daha yazıp yolladım. Bir kelimesine dokunulmadan bunlar da basıldı.

Eh, artık ediplikten çıkmış, muharrir, günlük gazete muharriri, olmuşum. Fakat, bütün yazılarımı:

— Fi sebîlillâh!

Yazıyordum. «Tahrir hakkı» istemek yine aklıma gelmiyordu. Belki geliyordu da istemenin yolunu bilmiyordum. Bunu hâlâ bilmediğim için hayatımı kalemlimle kazandığım halde, hâlâ:

— Fi sebîlillâh!

yazı yazdığım çok oluyor!..

Fakat surasını itiraf edeyim ki, ilk yazılardan biri olan (Kavanini tabiiye ve kavanini adliye) yi, sonradan (Donanma) mecmuasında bir daha bastırdım. Ve gazetenin yazı işlerine bakan eski dostum Felek Burhan, imzaladığım bir senedin altına; (40) kuruş «tahrir hakkı» verilmesi için bir şeyler yazarak beni Donanma Cemiyetinin veznesine yollamıştı. Orada bana bir mektup zarfı içinde tamam

(40) adet gümüş birer kuruşluk vermişlerdi.

Bir «tahrir hakkı» olarak aldığım ilk para, bu çil kırk gümüş kuruştur. Saadete:

— Fi sebîlillâh!

yazdığım yazı, sonradan bana kırk kuruş kazandırdı. Hâlâ da kazanıyorum. (Saadet) in uğurundan olacak!

Bana uğurlu gelen (Saadet) in saadetli ve uzun ömürlü olmasını dile - rim.

Münir Süleyman Çapan

37 senedenberi

Evet; tam otuz yedi senedenberi bu piyasadayız. On yedi yaşından beri bu köhne yokuşun kaldırımlarını çiğneyip duruyoruz; ve kim bilir ne kadar zaman daha çiğneyip duracağız.

Konsolitsçi Âsaf

— Netice?

— Netice mi dediniz? Bunu sormak ayıp...

Netice; aç kalmak, perişan olmak ve bin türlü elemeler, kederler, mahrumiyetler, ıstıraplar içinde can vermek...

Avan zade Mehmet Süleymanı tanıyanlarımız ve tanıyanlarımız elbet pek çoktur. Gazetelerin, mecmuaların hemen hepsinde muharrirlik etmiş, edebî, yazılar yazmış, ciltlerle kitap neşretmiş bir arkadaşımızdır; o da gözlerini şu âleme kaparken galiba kursağında bir lokmacık ekmeğe yoktu.

Şimdi bu satırları yazarken Abdullah Zühtü de gözümün önünde geldi.

Senelerce arkadaşlık ettiğimiz, senelerce sevdiğimiz bir aziz arkadaş da aşağı yukarı mahrumiyet içinde can verdi, gitti.

Biz bunları bildiğimiz, gördüğümüz halde -şimdi Ankara caddesi ismi verilen- Babiâli yokuşunu inip çıkmaktan yine zevk duyarız. Bir gazeteye, bir mecmuaya yazı yazmağa -velev ki en ufak bir para mukabilinde oluncana minnet biliriz.

— Niçin mi?

Diyorsunuz? Öyle sanırım ki bu bir

1 Teşrinievvelde çıkacak (SAADET) i

Genç ihtiyar, kadın, erkek, köylü, şehirlî, bütün halk seve seve okuyacak, onda istediğini bulacaktır.

Abidin Daver Dav'er

kavgaları başlamıştı. Müstebit sultan Hamidin elinden meşrutiyeti kurtarmakla kurtulduğu zannedilen «hasta adam» Osmanlı saltanati, yeni bir buhrana, yeni bir uçuruma doğru gidiyordu. Meb'usan meclisinde, gazetelerde çok şiddetli bir mücadele devam ediyor; gece karanlıklarında gazeteciler öldürülüyordu. Hülâsa, memleket anarşi içinde idi. Ben de o zaman, 20 yaşında ya var, ya yoktum. Meb'usan meclisinde zabıt kaleminin sefi olmağa namzet bulunuyordum. Kaleimde 25 zabıt kâtibî çalışıyordu. Aralarında müdür, mümeviz filân hiç birşey yoktu. Bu hal, teşkilât itibarile meclisin de ne halde olduğunu gösterir. Merhum Ahmet Rıza bey, dürist bir adamdı; fakat reisi olduğu meclisin nasil çalışması lâzım geldiğini bilmiyordu. Meclisin dahili nizamnamesini de bir türlü öğrenememişti. Yıllarca Paris'te oturduğu halde, merhumun bir defa Fransız meb'usan meclisine gittiğinde şüphem vardır.

Ben, bir yandan mecliste zabıt kâtibî olarak çalışırken diğer taraftan da «Saadet» gazetesine yazı yazıyordum. Meşrutiyet ilân edilmeden bir sene kadar çalıştığım Babiâli matbuat kaleminde tanıştığım Ahmet Fethi, yazılarımı takdir ediyor ve gazetesine baş makale yapıyordu.

Saadet Babiâlinin arka tarafında, bir zaman polis müdürlüğü binası olarak kullanılan Tomruk dairesinde, kapıdan girince sağda, küllüstür ve harap bir binada çıkardı.

O zaman, gazetelerin ve gazetecilerin azgın devri idi. Herkes aklına ve ağzına geleni yazar ve söylerdi.

O zamanın politikacılarınca, muhalifler, muvafıklar diye gruplar ayırmak da mümkün değildi. Çünkü İttihat ve Terakki ekseriyeti haizdi ve kabinelelere itimat reyî veriyordu amma, iktidar mevkiinde, Sultan Hamidin paşaları oturuyordu. İttihat ve terakki de ikide birde bu paşalara hücum, bilhassa Kâmil paşa ile mücadele ediyordu. Yavaş yavaş İttihat ve Terakkiye muhalif gruplar peyda olmuştu. Türk olmyan unsurlar, bilhassa Rum, Bulgar, Sırp meb'uslarla Arnavutların bir kısmı ve bazı Suriye meb'usları İttihat ve Terakkiye muhalif bir cephe almışlardı.

Sözün kısası, Türkiye, Yunanistanın son zamanlardaki halini andırıyor, bir anarşidir gidiyordu.

Saadet gazetesine neleir yazdığımı, şimdi pek iyi hatırlayamıyorum amma, siyasi boğuşmalara pek karışmıyordum. Daha o zamandan başlayan bir merakla yazılarının çoğu ordu ve donanmaya aitti. Memleket müdafaa-

(8) Erkânharbiye Ferik mütekaiddi iken dört sene evvel vefat etmiştir.

Birhan Cahit Morkaya alıp bir muallim çavuş gibi silah omuza idi. Selam duran ve ya dolduran Mahmut Muhtar paşa, son derece müşkülpesent olmasına rağmen, Plevne nişancı taburunu pek takdir etti ve hassa ordusunun birinci fırkasına mensup yüzlerce zabıtın önünde söylediği bir nutukta:

«Dünyanın en muntazam ordusu olan Prusya ordusunda bile bir tabur ancak bu kadar mükemmel ve mualemlenilebilir, tebrik ederim» dedi.

Ben, gördüklerimi Saadet gazetesine yazdım. Başmakale halinde çıktı ve tabur kumandanı, seferi mevcutu olan tabur için, bine yakın gazete satın alarak her zabıt ve askere birer gazete verdi. Gazete sonra, binbaşı Hamdi Mustafa bey, ile ve bütün zabitlerle dost oldum. Birinci Plevne nişancı taburu ile -ki hakikaten yaman ve kahraman bir tabur olduğunu 31 martta isyan etmemek, Arnavutluk isyanını bastırırken ve Balkan harbinde isbat etmişti- her zaman alâka ve dostluğunu muhafaza ettim ta umumi harbe kadar, her büyük teftişe ve merasime beni çağırıldılar.

Mahmut Muhtar paşa, o zamana kadar hassa ordusunda görülmemiş bir disiplin tesis ediyor, bütün alayı veya yaşlı mektepli zabıtları, bazan haklı bazan haksız çıkarak yerlerine mektepli genç zabıtlar ikame ediyordu. Hassa ordusu bu şiddet karşısında yola giriyor, fakat Makedonyadan gelen avcı taburları, İttihat ve Terakki mensubu politikacı zabıtlarıyla yavaş yavaş şirazedan çıkıyorlardı. Yalnız meclisi meb'usanın muhafazasına memur olan ve erkâm harp binbaşı Sükrü Nailinin kumandasında bulunan (sabik üçüncü kolordu kumandanı, şimdi sayılav ve mütekaif general Sükrü Naili) avcı taburu ötekilere benzemiyordu.

31 Marttan evvel, bir gün Taşkışlada bir akşam yoklaması seyretmiştim. Avcı taburlarından biri hiç zabıtsiz olarak yoklamaya gelmişti. 31 martta isyan ederek asılan meşhur Hamdi çavuş, tabura kumanda ediyordu.

31 marttan bir gün evvel, yine orduya ait bir yazı yazmış, hassa ordusundaki eski mektepli ve alayı zabıtların haksız olarak açığa çıkarılmaları doğru olmadığını söylemiştim. Saraya mensup olanlar, liyakatsizler çıkarılınsınlar, fakat namuslu, dürist, çalışkan ve rütbelerinin kendilerinden beklemediği işi yapabilecekler kalsın, diyordum. Bu yazıyı 31 mart günü çıkmak üzere 30 mart günü, matbaada Ahmet Fethiye vermiştim. Ertesi sabah isyan patladı ve yazım çıkdısa diye benim de ödüm patladı.

Çünkü, bu yazının rastgele o gün yazılmış olmasından başka, 31 mart askerî isyanı ile tabii hiç bir alakası yoktu. Yazıyı bana yazdıran görüşüğüm zabıtlar arasındaki memnuniyetsizlik idi. Haksızlığa uğradıklarımı söyleyen bu zabıtların, meşrutiyete düşman kesilmeleri endişesi ile tasfiyenin daha adil bir şekilde yapılmasını istiyordum.

Birhan Cahit Morkaya

arkadaşlardan biri dedi ki:
— 750 kuruş maaşlı bir başmuharirlik var. Gelir misin
Hastaya çorba sorulur mu?... Fi sebilillâh muharrirlik stajı yaparken birden bire başmuharrirliğe yükselmek ne keyifli şey.
Hemen sordum:
— Hangi gazete bul
— Saadet! Eski Ceridei Havadis.
Ahmet Rasim Beyden çok dinlemiştim. Merhum de bu gazetede çömezliğe başlamış. Uğur sayılır.
— Hay hay. Dedim.
750 kuruş maaşla başmuharrirliğine başladığım bu gazetede bir müddet çalıştım. O zaman ser muharrir değil, her şeydim. Başmakale, hikâye, havadis yazıyor, telgrafları tercüme ediyordum, tashihlerini yapıyordum. Tahrir heyetinin başı da sonu da bendim.
Güçlü kuvvetli bir hammalın elle çevirdiği makinelerde günde beş altı yüz nüsha basan (Saadet) bana yine uğurlu imiş ki, bir müddet sonra tekrar Yeni gazeteye döndüm ve hâlâ da gazeteciyim.

Burhan Cahit Morkaya

Fisebilillâh

Ben (Ceridei Havadis)e yazı yazmadım. fakat, ilk ağır başlı yazılarım -bir kaç tane- (Saadet) de çıktı. Şimdi yazılmı çok iyi hatırlayamıyorum. Fakat her halde yirmi, yirmi iki yıl evvel...

Münir Süleyman

İlk evvel yazılarımı -ki şimdi bunlara edebî şeyler demeye utanıyorum- daha mektep sıralarında iken, (Saadet) e yazı göndermeden çok evvel bir sürü müstear adlarla edebî mecmualarda bastırıştım: Süha Bülent, Emceddin Naşit, Şaziye Süleyman, Necip Ruşen hep benim müstear isimlerimdi. Heveskârlık devrinin mahsulleri olan bu yazıların bazılarında da akrobalarımın adlarını kullanıyordum; H. İbrahim Bahri, İzzet Emin, Ali Fuat.

Mektep sıralarında, evin bir köşesinde, Boğaziçi vapurlarının yan kamaralarında, büyük bir heves ve iştiyakla yazdığım küçük küçük yazıların -bakınız mensurelerin demeye dilim varmiyor!- edebî mecmualarda neşrolunması hevesimi tahrik etmişti. Tabii bunlar için «tahrir hakkı» almıyor, böyle bir şeyi hatırıma bile getirmiyordum. Yazılarımın mecmualarda basıl-

dan unular da basıldı.

Eh, artık ediplikten çıkmış, muharrir, günlük gazete muharriri, olmuşum. Fakat, bütün yazılarımı:
— Fi sebilillâh!

Yazıyordum. «Tahrir hakkı» iste -mek yine aklıma gelmiyordu. Belki geliyordu da istemenin yolunu bilmiyordum. Bunu hâlâ bilmediğim için hayatımı kalemlimle kazandığım halde, hâlâ:
— Fi sebilillâh!

Fakat surasını itiraf edeyim ki, ilk yazılarımdan biri olan (Kavanini tabiiye ve kavanini adliye) yi, sonradan (Donanma) mecmuasında bir daha bastırılmadı. Ve gazetenin yazı işlerine bakan eski dostum Felek Burhan, imzaladığım bir senedin altına, (40) kuruş «tahrir hakkı» verilmesi için bir şeyler yazarak beni Donanma Cemiyetinin veznesine yollamıştı. Orada bana bir mektup zarfı içinde tamam

1 Teşrinievvelde çıkacak (SAADET)i

Genç ihtiyar, kadın, erkek, köylü, şehirli, bütün halk seve seve okuyacak, onda istediğini bulacaktır.

SAADET:

En doğru haberleri neşredebek, ajansları, günlük haberleri, daima komprime halinde verecektir. Arşın arşın havadis, kolaç kolaç telgraf saadet sayfalarında yer bulmayacaktır.

SAADET:

Halkın dertlerine tercüman olacak, dileklerine sayfalarını daima açık bulunduracak, pahalılıktan, ihtikârdan, velhasıl milleti alâkadar eden bütün işlerden bahsedecektir.

SAADET:

Devlet dairelerinde işleri sürüncemede kalan vatandaşların haklarını arayacak, vazifelerinde tekâsül gösteren ve halka ehemmiyet vermeyen memurlardan şikâyet edecektir.

SAADET:

Doğru haberleri ve en iyi yazılarıyla en güzel gündelik siyasi gazete olacaktır.

“SAADET,,i

Her gün okuyacak, her gün biraz daha beğenecek ve seveceksiniz.

lı vazife aldığım tarihin fayını mümkünüdür. Koleksiyonlar gözden geçi-

Tevfik Âmir Kocamaz

rilirse imzam altında (Saadet) te muntazaman intişar eden (303 numaralı vagon) romani tercümesinin çıktığı tarihler bulunabilir.

O zamanki mesai arkadaşlarımızdan yalnız Ubeydullah, Diran Keleşyan ve Şefik isimlerini hatırlıyabiliyorum.

Daima tecrübe ve görgülerinden ve kıymetli öğütlerinden müste-fit olduğumuz merhum babanın aziz hatıralarını hürmetle sakladığımı tekrar eder, bu vesile ile de sevgi ve saygılarımı sunarım azizim.

İstanbul Umumi Meclisi
üyelerinden

Tevfik Âmir Kocamaz

Nasil girdim

Pek küçük yaşında iken 1898 tarihinde «Saadet» gazetesine intisap ettim. Ceridei Havadis - Saadet gazeteleri sahibi merhum Nuri Efendinin yanında uzun seneler idare ve ilân iş-

Davut Samaton

lerinde çalıştım. İlâncılık işini iyice kavradım. Meşrutiyet ilânını müteakip matbuat için pek faydalı olan ilâncılık şirketini tesis ettim. Bugünkü vaziyete gelmekliğime yegâne sebep merhum Nuri Efendinin beni himaye ve sahabet etmesi olmuştur.

Her zaman kendisini rahmetle anar ve Bay Fethiye muvaffakiyetler ve «Ceridei Havadis - Saadet» in de uzun ömürlü olmasını dilerim.

İlânat şirketinden
Davut Samaton

[Baş tarafı 1 inci sahifede]

ri efendinin, gazetesinin temini nehrini icap eden kıymetli yardımlarını görmüştür.

Bir gün Abdülhamide verilen bir jurnal üzerine (Ceridei Havadis) lağ-vedildi. Fakat Nuri Efendinin şiddetli itirazları üzerine, Abdülhamit, Nuri Efendiden bir daha (Ceridei Havadis) çıkarılmayacağına dair bir «taahhütname» olarak (Saadet) adlı bir başka gazetesinin çıkarılmasına müsaade etti.

ABONE ve İLÂN ŞARTLARIMIZ

1 Teşrinievvel 1936 Perşembe gününden itibaren her gün çıkacak olan (SAADET) in nüshası her yerde :

100 paradır

ABONELER :

İstanbul ve vilâyetler için bir aylık abonesi
75 kuruştur

Uzak mahallerden her ay için tecedidi kayıt ve muamele müşkül olacağını düşünerek (3) aylık aboneye talip olanlar

2 0 0

kuruş mukabilinde abone kaydolunabilirler.

İstanbul aboneleri, her eve, müesseseye, mağaza ve dükkânlara kadar derhal vakitinde gönderilir.

İLÂNLAR :

Gazetemiz; küçük ilân usulünü kabul etmiştir. 5 santimlik küçük ilânlar için pul parası sahibine ait olmak üzere 100 ve 10 santimlik ilânlar 200 kuruştur.

Lâakal ayda bir defa için ilân verenlerin müessesesi ve mağazalarına kadar abone tarzında bir ay her gün muntazaman gazete gönderilir.

10 santimden fazla yer kaplayan ilânların kabul şartları görüşülerek kararlaştırılır.

Gazetemize abone kaydedilecek zevat ve ilân verecek müessesat bugünden itibaren Galatada Bankalar caddesinde Voyvoda Hanında 13 numaralı büroya müracaat etmelidirler.

Bankalar, şirketler, fabrikalar ve bütün sene için ilân verecek müesseseler bu kondüsyon haricindedir.

Telefon : 4 9 0 3

Posta kutusu : İstanbul - 3 6 9

Telgraf adresi : İstanbul "Saadet,"

Yine gazetecisayılıyorum değil mi ?

Ben (Saadet) e 1898 yılında girdim. Demek oluyor ki, tamam otuz sekiz sene evvel gazeteciliğe başlamışım!.. Bugün gazeteci değilsem de, yine gazeteciliğin mütemmimi olan ilân işleriyle

Mecdetin Ce-te

uğraşıyorum. Aşağı yukarı yine gazeteci sayılıyorum değil mi?..

Gazeteciliğimin ilk günlerinde gece muhbiri olarak çalışırdım. 324 meşrutiyetten sonra da dairelerden havadis toplamağa başladım. Bize o zaman (de-vair muhbiri) derlerdi.

Havadis toplarken, bazan güllünc, bazan garip, ve bazan acı vak'alar karşısında kaldığım çok oldu. Hele san-sör denilen büyük belâdan çok çıktık.

Bunların bir kaçını yazmak, bir iki misal vermek ne kadar isterdim. Fakat, bunları küçük bir ihtisaz yazısının içine sıkıştırmak o kadar güç ki... Belki siz bu sözlerimi biraz mübalâ-

43 yıl sonra

Saadet gazetesine 1893 yılında intisap ettim. Uzun seneler, orada muharrirlik ve mütercimlik yaptım. Kırk üç yıldır hiç meslek değiştirmedim, hâlâ türkçe ve ermenice gazetelerde çalışıyorum.

Apik Mübağacı

Saadette çalıştığım ilk günlerde, tahrir heyeti müdürü Ahmet Rasim Beydi. Muharrirler arasında Abdullah Zühütil ile sonradan Vaşington şehbenderliğine tayin olunan Şefik Bey vardı. Siyasi makaleleri Diran Keleşyan yazıyordu.

O devirlerde bize nefes aldırmayan sansör belâsıydı. Hafız Bey her gün kırmızı kalemle gazetemize girecek yazıların dörtte üçünü çıkarır, mündericati altüst ederdi. Bir kelime için bir kaç sütünlük yazıyı çıkardıkları olurdu. Boş kalan yerleri nasıl dolduracağı diye diye telâş içinde, bunahr dururduk.

İlk muharrirliğim

Üstad Fethiye:

Yağmurlu bir öğle vaktiydi. O bir parça küf, kâğıt ve gaz kokan tırşe boyalı evden içeriye girdim. Tahta merdivenlerde kolları sıvalı, pos bıyıklı birisi duruyordu...

— Efendi hazretleri buradalar mı?..

— Daha gelmedi, ne yapacaksınız..

Sanki itiraza güç, güçlüğü tatlı bir itiraz gibi içim ürperdi...

— Yazı getirdim.

— Yukarıya çıkınız. Sol taraftaki odaya girin...

Koca bir masanın etrafında adları-

Nikosinan Çiçü

Müvezzi Niyazi

**Ademi İktidar
Bel gevşekliği
DERMANSIZLIK
Vücut ve dimağın
YORGUNLUĞUNDA
SEKSÜLİN**

Pek müessir ve emin
BİR İLAÇTIR

Kutusu 200 Kuruş
BEŞİR KEMAL - MAHMUT CEVAT
Eczanesi - Sittkeci

nın büyüklüğünü sonradan öğrendiğim üç kişi oturuyordu...

— Ne var oğlum...

Aşağıdaki adamın verdiği cesaretle bir temennadan sonra:

— Yazı getirmiştim de...

Diyebilirdim.

Bu yazı alındı ve çıktı... Ah bunu keşke yapmasaydım. Hâlâ; yıllar geçti memleketin bin bir acısına atıldım... Pek çok sevgililerin arkasından ağladım. Fakat bu ilk odayı, on yedi, yarımdan bugüne kadar hâlâ bu odalarda sevgilileri göz yaşarlama arıyorum...

Kırkağaç Kaymakamı
Ali Fuad

İstanbulun sesi

Türkiyenin en zengin mündericatlü mecmuası olacaktır.
Cahid Uçuk

Nizamettin Nazif

Mahmut Yesari

Münir Süleyman Çapan

Cihad Ketmen

Daimi yazarlarındandır.

Bu değerli yazarlardan başka, sevdiğiniz bütün muharrirlerin yazılarını:

İSTANBULUN SESİ

nde bulacaksınız.

En güzel şiir, en güzel resim, en güzel yerli hikâye, en güzel şehir reportajları, en güzel tefrikalar, kronikler, fıkralar hep:

İSTANBULUN SESİ

Sayfalarımı süsleyecektir.

Bekleyiniz ve okuyunuz.

Davut Samanon

lerinde çalıştım. İlanlık işini iyice kavradım. Meşrutiyet ilânını müteakkip matbuat için pek faydalı olan ilanlık şirketini tesis ettim. Bugünkü vaziyete gelmekliğime yegâne sebep merhum Nuri Efendinin beni himaye ve sahabet etmesi olmuştur.

Her zaman kendisini rahmetle anar ve Bay Fethiye muvaffakiyetler ve «Ceridei Havadis - Saadet» in de uzun ömürlü olmasını dilerim.

İlanat şirketinden Davut Samanon

[Baş tarafı 1 inci sahifede]

ri efendinin, gazetesinin temini neşri ni icap eden kıymetli yardımlarını görmüştür.

Bir gün Abdülhamide verilen bir jurnal üzerine (Ceridei Havadis) lağvedildi. Fakat Nuri efendinin şiddetli itirazları üzerine, Abdülhamit, Nuri efendinden bir daha (Ceridei Havadis) i çıkarmayacağına dair bir «taahhütname» alarak (Saadet) adlı bir başka gazetesinin çıkarılmasına müsaade etti.

Mehmet Nuri efendi, ölünceye kadar (Saadet) in başında bulundu. (Ceridei Havadis) de olduğu gibi, (Saadet) de de zamanın meşhur ve en önde gelen muharrirlerini etrafına toplayarak eskisi gibi neşriyatında devam etti.

Mehmet Nuri efendi, Abdülhamit devrinde sarayla katiyen münasebet peyda etmedi, yükselmek için her türlü zillet ve ahlâksızlığı yapan insanlardan olmadı, bunun içindir ki, onun ahlâki başlı başına bir hasanat ve muhasın mecmuasıdır. Bütün ömründe daima (iyi) ye, (hak) ka, doğruluğa, (iyilik) e bin samedanı zincirle bağlı olarak yaşadı. Fakirlere yardım etti, düşkünlere para verdi, okumaya hevesli çocukları okuttu, kitap paralarını kesesinden verdi. Hafta başlarında, matbaadaki odasının önü, fakirler, kitap parası almaya gelenlerle dolardı.

Her şeyde doğruluğu ve fazileti aradığı ve arattığı içindir ki, hilkaten halim ve selim olmasına rağmen -küçük bir haksızlık karşısında köpürür, haksızlığın zararlı kâlanları kurtarmak için çareler arardı.

Başa padişah olmak üzere istibdat, onun ahlâkını bozmak istemiş, fakat teklif edilen casusluğu kabul etmemiştir.

Teklif edilen vazife (!) şu idi:

Baba Tahir, kendi malı olan (Malûmat) matbaasında, o devirde muzur telâkki edilen bir takım evrak bastırıyor, sonra bunları:

— Mısırdan gönderiliyor, İstanbul her tarafında dağıtılıyor; birkaç tane elime geçti, beray sadakat takdim ediyorum!

43 sayılı ilk münhalgım yılıym değil mi?

Ben (Saadet) e 1898 yılında girdim. Demek oluyor ki, tamam otuz sekiz sene evvel gazeteciliğe başlamışım!. Bugün gazeteci değilsem de, yine gazeteciliğin mütemmimi olan ilân işlerinde

Mecdettin Ce - te

uğraşıyorum. Aşağı yukarı yine gazeteci sayılırım değil mi?...

Gazeteciliğimin ilk günlerinde gece muhbiri olarak çalışırdım. 324 meşrutiyetten sonra da dairelerden havadis toplama başladım. Bize o zaman (devair muhbiri) derlerdi.

Havadis toplarken, bazan gülünç, bazan garip, ve bazan acı vak'alar karşısında kaldığım çok oldu. Hele sansör denilen büyük belâdan çok çıktık.

Bunların bir kaçını yazmak, bir iki misal vermek ne kadar isterdim. Fakat, bunları küçük bir ihtisas yazısının içine sıkıştırmak o kadar güç ki...

Belki siz bu sözlerimi biraz mübalâgalı bulur, hatıralarımın lisani keitim ve esrarından silik bir rüya çıkaramadığıma şaşırsınız.

Ne diyeyim?... Bunu da beceriksizliğime bağışlayın. Fakat şunu da unutmayın ki, beceriksiz adam, hiç bir zaman iyi bir muhbir olamaz.

Çok eskiden çalıştığım ve gazeteciliği orada öğrendiğim eski ve değerli gazetemizin yeniden matbuat ailesi arasına gireceğini sonsuz bir sevinçle karşılarım. Bilvesile eski dostum ve patronum Ahmet Fethiye muvaffakiyetler ve gazetesine uzun ömürlü dilerim.

İlanlık şirketinden Mecdettin Ce'te

Diyerek Abdülhamide gönderiyordu. Bu birkaç kere tekerrür etti. Nihayet Abdülhamit bunun yalan olduğunu, muzur evrakların Malûmat matbaasında basıldığını öğrendi. Baba Tahiri cürmü meşhur halinde yakalamak için, Nuri efendinin Baba Tahire hülûl ederek, tertibat almasını, şifre kâtibi Asım bey vasıtasile tebliğ ettirdi. Padişahın bu iradesini, sarayda o dasında Nuri efendiye söylediği zaman, o Asım beye hiddetle:

— Ben böyle işlerle alakadar olamam, ev yıkanın evini Allah yıkar, efendimiz bu vazifeyi başkalarına tevdi buyursunlar!

Diyerek odadan çıkmış, saraydan hemen uzaklaşmıştır.

Hemcinsine zarar vermemek, Mehmet Nuri efendinin en Ra Sin ve mütemyiz sıfatı olarak hayırhahlık ve ihlas ile beraber kaynadığı içindir ki, Abdülhamidin bu teklifi nefsine çok ağır gelmişti. Bu sebebledir ki, mer-

Saadet gazetesine 1893 yılında intisap ettim. Uzun seneler, orada muharrirlik ve mütercimlik yaptım. Kırk üç yıldır hiç meslek değiştirmedim, hâlâ türkçe ve ermenice gazetelerde çalışıyorum.

Apik Mübayaacı

Saadette çalıştığım ilk günlerde, tahrir heyeti müdürü Ahmet Rasim Beydi. Muharrirler arasında Abdullah Zühtü ile sonradan Vaşington sehbenderliğine tayin olunan Şefik Bey vardı. Siyasi makaleleri Diran Kelekyan yazıyordu.

O devirlerde bize nefes aldırmayan sansör belâsıydı. Hıfzı Bey her gün kırmızı kalemle gazeteye girecek yazıların dörtte üçünü çıkarır, müdericatu altüst ederdi. Bir kelime için bir kaç sütünlük yazıyı çıkardıkları olurdu. Boş kalan yerleri nasıl dolduracağız diye diye telâş içinde, bunalar dururduk.

Fakat buna, mutlakiyet devirlerinin zulmüne, istibdadına ve sansörün günâğün tazyikatına rağmen, Saadet vazife neşriyesine muntazaman devam etmiştir.

(Saadet) in yeniden doğuşunu candan tebrik eder ve uzun ömürlü olmasını dilerim.

Apik Mübayaacı

hum saraydan döndükten sonra bir daha İstanbul tarafından köprünün karşı tarafına geçmemiştir. Bu hal yıllarca devam etmiş, ölümüne kadar Galata tarafına ayak basmamıştır.

Mehmet Nuri efendi otuz iki yıl evvel vefat etmiştir. Üsküdar'da Karacaahmette gömülmüştür.

BEŞİR KEMAL

NASİR İLACI

Beşir Kemal Mahmut Cevat Çzanesi

Üstad Fethiye:

Yağmurlu bir öğle vaktiydi. O bir parça küf, kâğıt ve gaz kokan tirşe boyalı evden içeriye girdim. Tahta merdivenlerde kolları sıvalı, pos bıyıklı birisi duruyordu...

— Efendi hazretleri buradalar mı?..

— Daha gelmedi, ne yapacaksınız... Sanki itiraz gücü, güçlüğü tatlı bir itiraz gibi içim ürperdi...

— Yazı getirdim.

— Yukarıya çıkınız. Sol taraftaki odaya girin...

Koca bir masanın etrafında adları-

ğim üç kişi oturuyordu...

— Ne var oğlum...

Aşağıdaki adamın verdiği cesaretle bir temennadan sonra:

— Yazı getirmiştim de...

Diyebilirdim.

Bu yazı alındı ve çıktı... Ah bunu keşke yapmasaydım. Hâlâ; yıllar geçti memleketin bin bir acısına atıldım... Pek çok sevgililerin arkasından ağladım. Fakat bu ilk odayı, on yedi ya - şımdan bugüne kadar hâlâ bu odalar - da sevgilileri göz yaşlarıyla arıyo - rum...

Kırkağaç Kaymakamı Ali Fuad

İstanbulun sesi

Türkiyenin en zengin mündericatu mecmuası olacaktır. Cahid Uçuk

Nizamettin Nazif

Mahmut Yesari

Münir Süleyman Çapan

Çihad Ketmen

Daimi yazıcılarındandır.

Bu değerli yazıcılardan başka, sevdiğiniz bütün muharrirlerin yazılarını İSTANBULUN SESİ

nde bulacaksınız.

En güzel şiir, en güzel resim, en güzel yerli hikâye, en güzel şehir reportajları, en güzel tefrikalar, kronikler, fıkralar hep:

İSTANBULUN SESİ

Sayfalarını süsliyecektir.

Bekleyiniz ve okuyunuz.

FOTO SÜREYYADAN

BÜYÜKLERİMİZİN portrelerini tedarik edebilirsiniz

FOTO SÜREYYA
TUNEL MEYDANI - BEYOĞLU

ADEMİ İKTİDAR

ve BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI

HORMOBİN

Tabletleri

Her eczanede arayınız.

SÜMER BANK Kayseri Bez Fabrikasının İplikleri

Yerli Mallar Pazarlarında satılıyor

Sümer Bank Kayseri bez fabrikasının imal ettiği 12 - 14 - 16 ve 20 numara ipekler hükümetçe tesbit olunan fiatlarla (nakliye hariç) pazarlarımızda doğrudan doğruya fabrikatörlere satılmaktadır.

İplikler, fabrikatörlere perakende olarak da satılmaktadır.

İhtiyacı olanların siparişlerini kaydettirmek üzere, Birinci Vakıf Handa 17 - 18 numarada Yerli Mallar Pazarları idaresine müracaat etmeleri.

KARYOLALAR

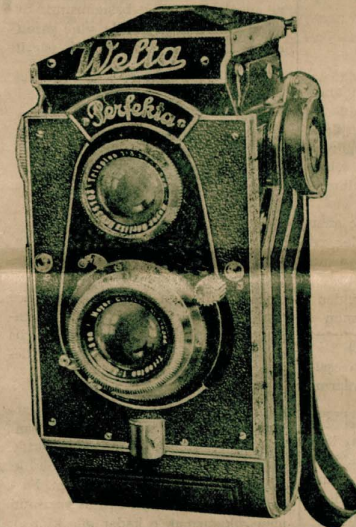
Fabrika fiyatına satılıyor

Asrî Mobilya Mağazası

AHMED
FEVZİ

İstanbul, Rizapaşa yolu No. 66 Tel. 34407

**Velta
Perfekta
6 × 6**

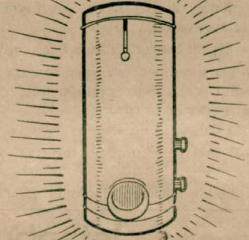

Son model refleks

6 - 9 film üzerine
12 resim çıkarır
OBJEKTİF 1 = 3,8

ZEİS TERZAN

Fiyatı 65 lira

Velta Vekili :
FOTO SÜREYYA

Bir banyo almak...	Yahut bir tabak yıkamak için...	Mangal yakıp su ısıtmaya kalkmak...
		
Boşuna yorgunluktur.	SATİE nin SU ISITICI ALETLERİ; Ayda 75 kuruş kira ile...	Bu ihtiyaçların en pratik çaresidir.

ADEMİ İKTİDAR
ve BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI
HORMOBİN

Tabletleri Her eczanede arayınız.

ELEKTRİK EMİR SAATLARI

KURULMAZ - DURMAZ MÜTEMADİYEN TAM AYAR İŞLERLER

SATIŞ YERİ: GALATA, RADIUM TİCARETHANESİ
Posta kutusu: 1313 • Telefon: 42878 • Telgraf: Radium-Istanbul

MÜJDE! MÜJDE!

Pek yakında «EMİR» markalı olan son icad elektrik saatlerimizi satışa çıkaracağımızı şimdiden bildiririz. Şayanı hayret olan «EMİR» marka elektrik saatlerimiz her ne kadar elektrik cereyanı ile işlerse de bunlar elektrik santrallerine ve lâzım gelen tesisata kat'iyyen tâbi olmadıklarından memleketimizin her köşesinde her nereye asılırsa o dakikadan itibaren

DURMAKSIZIN ve KURMAKSIZIN MÜTEMADİYEN TAM AYARLA İŞLER.

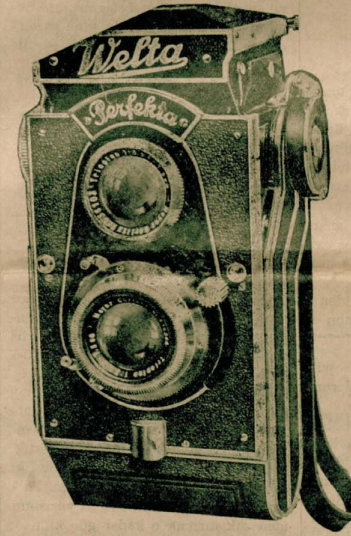
Bu işle alâkadar olan toptan satıcıların fazla malumat almak üzere bir an evvel ticarethanemize müracaat etmelerini kendi menfaatleri için tavsiye ederiz.

SATIŞA ÇIKARACAĞIMIZ TARIH GAZETELERLE AYRICA İLÂN EDİLECEKTİR.

Asrî Mobilya Mağazası

AHMED FEVZİ

İstanbul, Rizapaşa yolu No. 66 Tel. 34407

Velta
Perfekta
6 × 6

Son model refleks

6 - 9 film üzerine
12 resim çıkarır
OBJEKTİF 1 = 3,8

ZEİS TERZAN

Fiyatı 65 lira

Velta Vekili:
FOTO SÜREYYA

KANZUK

En hoş meyva usareleriyle hazırlanmıştır. Hazmi kolaylaştırır. İnkrabazı izeler eder. Kanı temizliyerek vücude tazelik ve canlılık bahşeder.

İNGİLİZ KANZUK ECZANESİ
Beyoğlu - İstanbul

Saf Yağcı

Sihhatını muhafaza etmek isteyenler Balıkpazarında Saf Yağcı Azize uğrasunlar.

Sümer Bank Emlâk ve Eytam Bankasının Kurumu

G Ü V E N

Sermayesi tamamen Türk, en güvenilen sigorta şirkettir. **Türkiyenin en büyük sigortaları (GUVEN) dedir.** Sigortalarınızı en müsait şartlarla ve tediye kolaylıklarıyla yapar. Galata, Voyvoda caddesi Sümer Bank binasındaki dairesine müracaat ediniz. Tel. 44966

S. S. C. I. SOYUZNEFTEKSPORT - NEFTSENDİKAT
YAKINDOĞU MÜMESSİLLİĞİ

En âla Batum gazı, idareli benzin, silindir, makina, yazlık ve kışlık otomobil yağları, traktör yağı ve sair madenî yağlar ve Bilumum petrol müştakkatı ticareti ile iştigal eder.

Merkez yazıhanesi : İstanbul Bahçekapı No : 16 - 18 Telefon : 24504
Esas deposu : Boğaziçi Umur yeri, Telefon : 30 : 21
Yeni esas deposu : Çubukluda inşa edilmektedir.
Şehir deposu : Kuruçeşme 36 : 214

İstanbulun her tarafında satış mağazaları ve benzin tevzi istasyonları vardır. İzmir, Mersin ve Samsunda tali şubeleri ve Türkiyenin her tarafında satış komisyonları mevcuttur.

Piyasanın en büyük, en ucuz
en son moda eşyanın

Yerli

ve Avrupa çeşitlerini
A N C A K
Bahçekapı - Meydancıkta

**ATA
ATABEK**

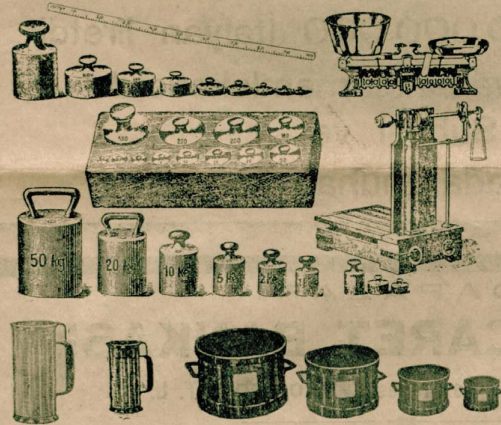
(Sabık Şamlı)
Müessesatında
bulabilirsiniz.

Fiatlarını
Tetkik ediniz

Telefon : 24203-24202

Terazi, Baskül ve Ölçüler Fabrikası

Satış Deposu
TAHTAKALE 68
İstanbul

Küçük esnafa

Şirketi Hayriyeden:

Köprüden sabahları 6.20, 7.10 da Rumeliye, Anadoluya kalkan postalarda küçük esnafımızla işçilerimize, erken işi olanlara hizmet kasdile gidip gelme biletlerimizde yüzde elli fevkalâde tenzilli tarifemizin her gün için bilâ istisna tatbik edilmekte olduğu ilân olunur.

HER YERDE ARAYINIZ
HELLIOWATT WERKE

SIHHİ BALSAMIN KREMI

GÜZELİ İÇİN

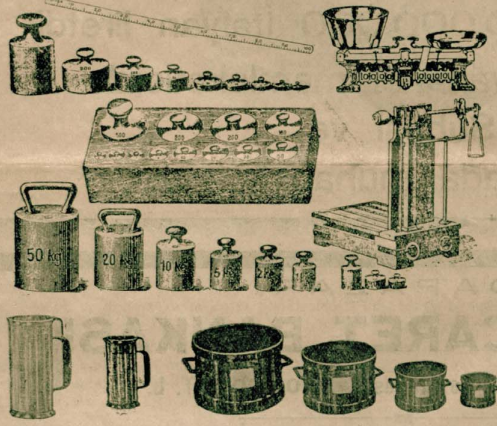
İstanbulun her tarafında satış mağazaları ve benzeri tevzi istasyonları vardır.
İzmir, Mersin ve Samsun'da tali şubeleri ve Türkiye'nin her tarafında satış komisyonları mevcuttur.

Küçük esnafa

Şirketi Hayriyeden:

Köprüden sabahları 6.20, 7.10 da Rumeliye, Anadolu'ya kalkan postalarda küçük esnafımızla işçilerimize, erken işi olanlara hizmet kasdile gidip gelme biletlerimizde yüzde elli fevkalâde tenzilli tarifemizin her gün için bilâ istisna tatbik edilmekte olduğu ilân olunur.

Terazi, Baskül ve Ölçüler Fabrikası

Satış Deposu
TAHTAKALE 68
İstanbul

HER YERDE ARAYINIZ

HELIOWATT - WERKE

Dünyanın en meşhur merdiven elektrik otomatlarının markasına dikkat ediniz.

HELIOWATT WERKE

Yukarıki şekli basili olan otomatlar apartıman ve sair mahallerde, merdiven ve sahanlıklardaki elektrik lâmbalarını muayyen bir zaman için yakıp söndürmeye yarayan mühim âlettir. Mezkûr merdiven elektrik otomati azami üç, asgari bir dakikadır. Bittikten sonra elektrik ışığı kendi kendine söner.

Türkiye umum acentesi:

GROS kardeşler

İstanbul Aşir Efendi caddesi Yusufidis Han

No. : 3 - 4

SIHHÎ BALSAMIN KREMİ

GÜZELLİĞİN
SIRRI

Esmer, sarışın, kumral her tene tafavuk eden güzellik kremleridir. Sihhi usullerle hazırlandığından cildi besler ve bozamaz. Çil, leke, sivilce ve buruşuklukları kâmilen giderir.

4 şekilde takdim edilir:

- 1 - Krem Balsamin yağlı gece için pembe renkli
- 2 - Krem Balsamin yağsız gündüz için beyaz renkli
- 3 - Krem Balsamin acıbadem gece için
- 4 - Krem Balsamin acıbadem gündüz için

Kibar mahfillerin takdir ile kullandıkları yegâne sihhi kremleridir.
İNGİLİZ KANZUK ECZANESİ
Beyoğlu - İstanbul

Sipahi Oğlu

HASAN HÜSNÜ BURSA PAZARI

Leyli mekteplerde talebeye lüzumlu olan yatak, yorgan, yatak ve yorgan çarşafı, piye örtü ve yün battaniyeler, havlu, mendil, çorap, fanile, pijama vesair ihtiyaçlarımızı çok ucuz fiyatlarla mağazalarımızdan tedarik edebilirsiniz. Talebelerin müracaatında yüzde beş iskonto.

Adres : İstanbul, Sultanhamam No 24/4 - Beyoğlu, İstiklal caddesi No. 276 - Bursa, Uzunçarşı No. 98.

BAŞKA YERDE ŞUBEMİZ YOKTUR.

KUMBARA DESTEKTİR

KUMBARA DESTEKTİR

İş Bankasının kumbaralarını almakla, yalnız para biriktirmiş olmaz, aynı zamanda:

Taliinizi de denemiş olursunuz!

İş Bankası açarı 25 lira mevduatı bulunan

Osmanlı Bankası

TÜRK ANONİM ŞİRKETİ, — TESIS TARİHİ: 1863

Sermayesi: **10.000.000** İngiliz lirası

TÜRKİYENİN BAŞLICA ŞEHİRLERİLE
Paris, Marsilya, Nis, Londra ve Mançester'de, Mısır, Kıbrıs,
İrak, İran, Filistin ve Yunanistanda Şubeleri, Yugoslavya,
Romanya, Suriye ve Yunanistanda Filyalleri vardır.

Her türlü banka muameleleri yapar.

BANKO DI ROMA

1880 SENESİNDE KURULMUŞTUR

Sermayesi 200.000.000 İtalyan liretdir

İtalyan ve yabancı memleketlerde
Şubesi ve

Bütün dünyada muhabirleri vardır.

ADAPAZARI

TÜRK TİCARET BANKASI

Tamamı ödenmiş sermayesi: 2.200.000 T. L.

EN MÜSAİD ŞARTLARLA:

KUMBARA DESTEKTİR

KUMBARA DESTEKTİR

İş Bankasının kumbaralarını almakla, yalnız para biriktirmiş olmaz, aynı zamanda:

Taliinizi de denemiş olursunuz!

İş Bankası asgarî 25 lira mevduatı bulunan bütün kumbara sahiplerine senede 7 defa kur'a çekerek

20,000 Lira mükâfat

veriyor. Mükâfatların 10,000 Lirası her sene 1 Nisan ve 1 Teşrinievvel tarihlerinde kur'a çekilerek verilmektedir. Bu iki keşidenin her birinde 5000 lira şu şekilde tevzi edilmektedir:

Birinciye	1000	Lira
İkinciye	250	"
10 kişiye 100 yüzer liradan	1000	"
20 " 50 elliler "	1000	"
175 " 10 onar "	1750	"
Ceman 207 kişiye	5000	"

İkişer bin liralıklar:

Diğer beş keşidenin her birinde yalnız 1 kişiye iki bin lira veriliyor. Bu keşideler her sene Şubat, Haziran, Temmuz, Eylül ve Birinci Kânun aylarının ilk günleri yapılmaktadır.

ROMA

1880 SENESİNDE KURULMUŞTUR

Sermayesi 200.000.000 İtalyan liretdir
İtalyan ve yabancı memleketlerde
Şubesi ve
Bütün dünyada muhabirleri vardır.

ADAPAZARI

TÜRK TİCARET BANKASI

Tamamı ödenmiş sermayesi: 2.200.000 T. L.

EN MÜSAİD ŞARTLARLA:

Ticari krediler
Teminat mukabili krediler
Emtia üzerine avanslar
Esham üzerine avanslar
Sened iskontosu
Sened fahsilâti

Teminat mektupları
İtibar mektupları
Kumbara hesabı
Cari hesaplar
Tediye emirleri
Vadeli mevduat

VE

Faizleri her ayın birinde ödenen KUPONLU VADELİ MEVDUAT

İzahat için Banka gişelerine müracaat ediniz.

Merkezi: ANKARA
İstanbul Şubesi: TAŞHAN

Şubeleri: Ankara, Adapazarı, Bandırma, Bartın, Bolu, Dozuyük, Bursa, Düzce, Eskişehir, Gemlik, İstanbul, İzmit, Safranbolu, Tekirdağ.

Sahibi: Ahmet Fethi Uzkan
Matbaası: Çağaloğlu yokuşu No. 6

Umumi neşriyatı idare eden: Ferit Dinçkal
Basıldığı yer: Marifet Basımevi